DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

11. marts 2004 *

I sag C-182/01,

angående en anmodning, som Oberlandesgericht Düsseldorf (Tyskland) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH

mod

Werner Jäger,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 14, stk. 3, sjette led, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 af 27. juli 1994 om EF-sortsbeskyttelse (EFT L 227, s. 1) samt artikel 3, stk. 2, og artikel 8 i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 af 24. juli 1995 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende landbrugsundtagelsen i artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94 (EFT L 173, s. 14),

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af P. Jann som fungerende formand for Femte Afdeling og dommerne C.W.A. Timmermans og S. von Bahr (refererende dommer),

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH ved Rechtsanwalt K. von Gierke

— W. Jäger ved Rechtsanwalt W. Graf von Schwerin

— den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Fiorilli

— Kommissionen for De Europæiske Fælleskaber ved G. Braun og M. Niejahr, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 3. oktober 2002 er afgivet mundtlige indlæg af Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH ved K. von Gierke og Rechtsanwalt E. Krieger, af W. Jäger ved W. Graf von Schwerin, Rechtsanwalt M. Miersch og Patentanwalt R.E. Wilhelms, af Det Forenede Kongeriges regering ved P. Ormond, som befuldmægtiget, bistået af barrister M. Hoskins og af Kommissionen ved G. Braun, bistået af Rechtsanwalt R. Bierwagen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 7. november 2002,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 22. marts 2001, indgået til Domstolen den 26. april 2001, har Oberlandesgericht Düsseldorf i medfør af artikel 234 EF forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 14, stk. 3, sjette led, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 af 27. juli 1994 om EF-sortsbeskyttelse (EFT L 227, s. 1) samt artikel 3, stk. 2, og artikel 8 i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 af 24. juli 1995 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende landbrugsundtagelsen i artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94 (EFT L 173, s. 14).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag mellem Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH (herefter »STV«) og W. Jäger vedrørende sidstnævntes pligt som landbruger til på STV's anmodning at oplyse dette selskab om, og i givet fald i hvilket omfang, han har udsået forskellige sorter, hvoraf nogle er beskyttede i forordning nr. 2100/94.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelserne

Forordning nr. 2100/94

3 Det fremgår af artikel 1 i forordning nr. 2100/94, at forordningen indfører EF-sortsbeskyttelse som eneste og eksklusive form for EF-beskyttelse af industriel ejendomsret for plantesorter.

4 I medfør af denne forordnings artikel 11, stk. 1, tilkommer EF-sortsbeskyttelsen den person, benævnt »forædleren«, »der har frembragt eller fundet og udviklet sorten, eller dennes successor«.

5 I samme forordnings artikel 13, stk. 1 og 2, bestemmes:

»1. EF-sortsbeskyttelsen bevirker, at indehaveren eller indehaverne af EF-sortsbeskyttelsen, i det følgende benævnt »indehaveren«, har ret til at foretage de i stk. 2 nævnte handlinger med hensyn til den pågældende sort.

2. Uden at dette indskrænker anvendelsen af artikel 15 og 16, kræver følgende handlinger tilladelse fra indehaveren, hvis der benyttes sortsbestanddele eller udbytte af den beskyttede sort, i det følgende under ét benævnt »materiale«:

a) produktion eller reproduktion (formering)

b) behandling med henblik på formering

c) udbud til salg

d) salg eller anden form for markedsføring

e) udførsel fra Fællesskabet

f) indførsel til Fællesskabet

g) oplagring med henblik på alle i litra a) til f) nævnte formål.

Indehaveren kan knytte betingelser eller begrænsninger til sin tilladelse.«

6 I forordningens artikel 14, stk. 1, fastsættes dog følgende:

»Uanset artikel 13, stk. 2, og med det formål at opretholde landbrugsproduktionen, er det tilladt landbrugere med henblik på formering på marken på deres egne bedrifter at anvende udbytte, som de har tilvejebragt ved på deres egne bedrifter at plante formeringsmateriale af en sort, bortset fra hybrider og syntetiske sorter, der er omfattet af EF-sortsbeskyttelse.«

7 Artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 2100/94 præciserer, at denne tilladelse, benævnt »farmer's privilege«, kun finder anvendelse på de heri anførte landbrugsafgrøder. Afgrøderne er grupperet i fire kategorier, nemlig foderplanter, kornarter, kartofler og olie- og fiberplanter.

8 I henhold til forordningens artikel 14, stk. 3, »fastsættes de nærmere regler for håndhævelsen af undtagelsen i stk. 1 og for beskyttelsen af planteforædlerens og landbrugerens legitime interesser i gennemførelsesbestemmelser i medfør af artikel 114«. Denne bestemmelse angiver de kriterier, der skal ligge til grund for fastsættelsen af de nærmere regler, herunder, at der ikke må være kvantitative restriktioner på bedriftsniveau, at landbrugeren har ret til selv at forarbejde eller

at få forarbejdet høstudbyttet med henblik på udsåning, at andre landbrugere med undtagelse af små landbrugere har pligt til at betale indehaveren et rimeligt vederlag, som skal være betydeligt lavere end det beløb, der opkræves for en licens til produktion af formeringsmateriale af samme sort i samme område, samt at det alene påhviler indehaveren at kontrollere, at artikel 14 overholdes.

9 Ud over disse kriterier pålægger artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94 landbrugeren en oplysningspligt. Denne bestemmelse har følgende ordlyd:

»[I]ndehaveren skal efter anmodning have relevante oplysninger fra landbrugere og leverandører af forarbejdningstjenesteydelser; officielle organer, der deltager i kontrollen med landbrugsproduktionen, kan ligeledes stille relevante oplysninger til rådighed, hvis de har fået disse oplysninger som led i den normale udførelse af deres opgaver, og det ikke medfører ekstra byrder eller udgifter. For så vidt angår personoplysninger indskrænker disse bestemmelser på ingen måde Fællesskabets og medlemsstaternes lovgivning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling og fri udveksling af personoplysninger.«

10 Det fremgår af 17. og 18. betragtning til forordning nr. 2100/94, at »udøvelsen af de til EF-sortsbeskyttelsen knyttede rettigheder skal være undergivet begrænsninger fastlagt i bestemmelser, der vedtages i almenhedens interesse«, at »dette omfatter bl.a. sikring af landbrugsproduktionen«, og at »landbrugere [derfor skal] have tilladelse til på visse betingelser at anvende høstudbyttet til formering«.

Forordning nr. 1768/95

11 Ifølge artikel 1 i forordning nr. 1768/95 indeholder denne forordning gennemførelsesbestemmelserne vedrørende de nærmere regler for håndhævelsen af undtagelsen i artikel 14, stk. 1, i forordning nr. 2100/94.

12 I denne forordnings artikel 2 bestemmes:

»1. De i artikel 1 omhandlede nærmere regler gennemføres såvel af indehaveren, der repræsenterer forædleren, som af landbrugeren på en sådan måde, at begge parters legitime interesser beskyttes.

2. De legitime interesser anses ikke for at være beskyttet, hvis en eller flere af disse interesser skades uden hensyntagen til behovet for at opretholde en rimelig ligevægt mellem alle disse interesser eller til behovet for, at formålet med en given regel og de faktiske virkninger af dens gennemførelse står i forhold til hinanden.«

13 Samme forordnings artikel 3, stk. 1 og 2, bestemmer:

»1. De rettigheder og forpligtelser for indehaveren, som følger af [...] artikel 14 i forordning [nr. 2100/94], og som nærmere er fastlagt i denne forordning, kan ikke overdrages til andre, idet dette dog ikke gælder for retten til et rimeligt vederlag som omhandlet i artikel 5, hvis dettes størrelse allerede kan fastlægges. De vil imidlertid være indeholdt i de rettigheder og forpligtelser, der er omfattet af den overdragelse af EF-sortsbeskyttelsen i overensstemmelse med [...] artikel 23 i forordning [nr. 2100/94].

2. De i stk. 1 omhandlede rettigheder kan påberåbes af enkelte indehavere, af flere indehavere i forening eller af en sammenslutning af indehavere, der på EF-plan, nationalt, regionalt eller lokalt plan er etableret i Fællesskabet. En sammenslutning af indehavere kan kun handle på vegne af sine medlemmer, og kun på vegne af de medlemmer, der har givet sammenslutningen en skriftlig fuldmagt hertil. Sammenslutningen [handler] ved en eller flere af sine repræsentanter eller ved de af sammenslutningen bemyndigede sagkyndige inden for grænserne af disses respektive fuldmagter.«

14 Artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 1768/95 har følgende ordlyd:

»Den eller de personer, der er ejere af bedriften på det tidspunkt, hvor der fremsættes påkrav om opfyldelse af en forpligtelse, anses for at være landbrugeren, medmindre vedkommende fremlægger bevis for, at den landbruger, der i henhold til stk. 1 og 2 skal opfylde forpligtelsen, er en anden.«

15 Artikel 8 i forordning nr. 1768/95 bestemmer:

»1. De relevante oplysninger, som landbrugeren i henhold til artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning [nr. 2100/94], skal meddele indehaveren, kan nærmere fastlægges i en kontrakt mellem indehaveren og den pågældende landbruger.

2. Hvis en sådan kontrakt ikke er blevet indgået eller ikke finder anvendelse, skal landbrugeren, uden at kravene om oplysninger i andre EF-bestemmelser eller i

medlemsstaternes lovgivninger derved indskrænkes, efter anmodning fra indehaveren afgive en erklæring med de relevante oplysninger til indehaveren. Følgende forhold anses for at være relevante:

a) landbrugerens navn og bopæl samt adressen på hans bedrift

b) oplysning om, hvorvidt landbrugeren har anvendt det høstede produkt af en eller flere af indehaverens sorter til udsåning på bedriftens marker

c) hvis landbrugeren har foretaget en sådan anvendelse, den mængde af det høstede produkt af den eller de pågældende sorter, som landbrugeren har anvendt i overensstemmelse med [...] artikel 14, stk. 1, i forordning [nr. 2100/94]

d) på samme betingelse navn og adresse på den eller de personer, der som tjenesteydelse har forarbejdet det pågældende høstede produkt for ham med henblik på udsåning

e) hvis de i henhold til litra b), c) eller d) meddelte oplysninger ikke kan bekræftes i overensstemmelse med artikel 14, angivelse af mængden af det af en licens omfattede formeringsmateriale af de pågældende sorter, der er anvendt, samt navn og adresse på leverandøren eller leverandørerne heraf,

[...]

3. De i stk. 2, litra b), c), d) og e), omhandlede oplysninger skal vedrøre det løbende produktionsår og et eller flere af de tre foregående produktionsår, for hvilken indehaveren endnu ikke har fremsat nogen anmodning om oplysninger i overensstemmelse med stk. 4 eller 5.

Det første produktionsår, som oplysningerne skal vedrøre, skal dog være det, i hvilket den første sådanne anmodning blev fremsat vedrørende den eller de pågældende sorter og den pågældende landbruger, forudsat at indehaveren havde truffet egnede foranstaltninger til at sikre, at landbrugeren ved køb af formeringsmateriale af den eller de pågældende sorter forud herfor eller på dette tidspunkt i det mindste fik oplysning om, at der var indgivet ansøgning om meddelelse om EF-sortsbeskyttelse eller meddelt sådan beskyttelse samt betingelserne for anvendelsen af det pågældende formeringsmateriale.

[...]

4. Indehaveren skal i sin anmodning angive sit navn og sin adresse, den eller de sorter, for hvilke han ønsker oplysninger, samt en henvisning til den relevante EF-sortsbeskyttelse. Hvis landbrugeren kræver det, skal anmodningen fremsættes skriftligt, og der skal forelægges bevis for indehaverens EF-sortsbeskyttelse. Anmodningen skal fremsættes direkte til den pågældende landbruger, jf. dog stk. 5.

5. En anmodning, der ikke er fremsat direkte over for den pågældende landbruger, anses for at opfylde betingelsen i stk. 4, tredje punktum, hvis den er tilstillet landbrugerne via nedennævnte organer eller personer med disses respektives forudgående samtykke:

— landbrugerorganisationer eller kooperativer, for så vidt angår alle de landbrugere, der er medlemmer af en sådan organisation eller et sådant kooperation, eller

— forarbejdningsvirksomheder, for så vidt angår alle landbrugere, for hvem disse i det løbende produktionsår og i de tre forudgående produktionsår, begyndende med det i stk. 3 anførte produktionsår, har forarbejdet høstudbyttet med henblik på udsåning

eller

— leverandører af formeringsmateriale under licens af indehaverens sorter, for så vidt angår alle landbrugere, til hvem de har leveret sådant formeringsmateriale i det løbende produktionsår og i de tre foregående produktionsår, begyndende med det i stk. 3 angivne produktionsår.

6. Ved en anmodning, der fremsættes i overensstemmelse med stk. 5, er angivelsen af de enkelte landbrugere ikke nødvendig. De pågældende landbrugere kan bemyndige organisationerne, kooperativerne og forarbejdningsvirksomhederne til at fremsende de krævede oplysninger til indehaveren.«

Nationale bestemmelser

16 I § 10a, stk. 6, i Sortenschutzgesetz 1985 (lov af 1985 om sortsbeskyttelse) som affattet den 25. juli 1997 (BGBl. 1997 I, s. 3165, herefter »SortG«), der fastlægger en oplysningspligt vedrørende beskyttede sorter i medfør af tysk ret, bestemmes følgende:

»Landbrugere, der gør brug af muligheden for at foretage udsåning, samt forarbejdningsvirksomhederne, der af landbrugerne får dette til opgave, har pligt til at oplyse forædlerne om omfanget af den tilsigtede udsåning.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

17 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at STV er et selskab med begrænset ansvar (»Gesellschaft mit beschränkter Haftung«), der er stiftet i henhold til tysk ret, og hvis formål er at varetage de økonomiske interesser for fysiske og juridiske personer samt personlige selskaber, som direkte eller indirekte avler eller forhandler såsæd, eller som deltager i avl eller forhandling af såsæd. Dette selskabs formål omfatter bl.a. national og international overvågning af sortsbeskyttelsesrettigheder, navnlig gennemførelsen af kontrolundersøgelser hos opformerings- og salgsvirksomheder med hensyn til selskabsdeltagernes eller tredjemands sortsbeskyttelsesrettigheder. Dette formål omfatter endvidere opkrævning af licensgebyrer for sortsbeskyttelsesrettigheder og endelig gennemførelsen af generelle foranstaltninger, der sigter til fremme af produktionen samt sikring af forsyning af forbrugeren med fejlfri såsæd af høj kvalitet og afsætningen heraf, uden dog at indkøbe eller sælge såsæd.

18 Blandt STV's deltagere er der indehavere og enelicenshavere af sortsbeskyttelsesrettigheder i henhold til national ret, dvs. i henhold til SortG og/eller fællesskabsretten, dvs. i henhold til forordning nr. 2100/94. Ifølge forelæggelseskendelsen omfatter STV's deltagere angiveligt også Bundesverband Deutscher Pflanzenzüchter eV (BDP), der blandt sine medlemmer har talrige indehavere og enelicenshavere af sortbeskyttelsesrettigheder i henhold til tysk ret og/eller fællesskabsretten.

19 STV gjorde på grundlag af skriftlige fuldmagter og bemyndigelser i eget navn for talrige tyske retter over for hundreder af tyske landbrugere, bl.a. W. Jäger, retten til at foretage udsåning gældende for så vidt angår beskyttede plantesorter, i alt over 500 sorter vedrørende over 60 personer, der er indehavere og/eller brugsberettigede af nationale sortsbeskyttelsesrettigheder eller sortsbeskyttelsesrettigheder i henhold til fællesskabsretten. Blandt de sidstnævnte er STV's selskabsdeltagere og medlemmerne af en sammenslutning, der er blandt STV's selskabsdeltagere samt personer, der hverken er selskabsdeltagere eller medlemmer af en sammenslutning, der er selskabsdeltager, men som i henhold til en skriftlig bemyndigelse har overdraget STV mod betaling i eget navn at gøre deres ret til at foretage udsåning af beskyttede plantesorter gældende.

20 STV har anmodet W. Jäger om at oplyse, i hvilket omfang han i dyrkningsperioden 1997/1998 har foretaget udsåning af de omkring 500 beskyttede plantesorter, hvoraf ca. 1/3 er beskyttede i medfør af forordning nr. 2100/94.

21 Ifølge den forelæggende ret har STV anført, at det er en sammenslutning af indehavere i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, og at selskabet i henhold til de meddelte procesfuldmagter er berettiget til at gøre rettigheder gældende ved domstolene på vegne af samtlige indehavere og brugsberettigede, som har overdraget selskabet denne opgave, uanset om de er deltagere i selskabet.

22 Ifølge den forelæggende ret har STV ligeledes gjort gældende, at W. Jäger som landbruger har pligt til at oplyse, om og i givet fald i hvilket omfang han har dyrket en de i stævningen anførte sorter, uden at STV konkret skal kunne påvise, at han har dyrket bestemte sorter. Denne omfattende oplysningspligt følger, for plantersorter beskyttet af forordning nr. 2100/94, af artikel 14, stk. 3, sjette led, i denne forordning sammenholdt med artikel 8, stk. 2, i forordning nr. 1768/95.

23 W. Jäger har anført, at artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 henviser til en sammenslutning eller en forening, der har »medlemmer« og ikke en erhvervsmæssig virksomhed, såsom et selskab med begrænset ansvar, der ikke består af medlemmer, men af selskabsdeltagere. Selv om STV blev anset for en forening som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, finder denne bestemmelse desuden ikke anvendelse på interesserne for EF-sortsbeskyttelsesindehaverne, der udelukkende er medlemmer af en af STV's selskabsdeltagere eller som står fuldstændig uden for STV.

24 Hvad angår retten til oplysninger har W. Jäger anført, at hverken artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94 eller artikel 8 i forordning nr. 1768/95 pålægger landbrugeren en forpligtelse til at give oplysninger, uden at indehaveren har påvist, at der foreligger en anvendelse af såsæden.

25 Landgericht Düsseldorf (Tyskland) frifandt W. Jäger i den af STV anlagte sag. Landgericht Düsseldorf fastslog, at STV ikke var berettiget til at anlægge sag i eget navn for indehaverne og de brugsberettigede, for hvilke dette selskab ikke havde godtgjort, at de var medlemmer med rettigheder. I øvrigt frifandt Landgericht Düsseldorf W. Jäger, idet den fastslog, at STV ikke havde godtgjort, om og med hensyn til hvilke sorter de, som havde givet STV fuldmagt, var indehavere af sortbeskyttelsesrettigheder eller enelicenshavere i det for sagen relevante tidsrum.

26 STV appellerede denne afgørelse til Oberlandesgericht Düsseldorf.

27 Oberlandesgericht Düsseldorf har anført, at spørgsmålet om, hvorvidt appellen skal tages til følge, afhænger af, om STV, der ikke har påberåbt sig en egen sortsbeskyttelsesret, har beføjelse til i eget navn at gøre de nationale og fællesskabsretlige sortbeskyttelsesrettigheder gældende, der tilhører de indehavere og brugsberettigede, der er nævnt ved navn i stævningen.

28 Den forelæggende ret har herved anført, at begreberne »sammenslutning« og »medlemmer«, der er nævnt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 tilsyneladende skal fortolkes vidt, navnlig fordi den pågældende bestemmelse skal betragtes som en selvstændig bestemmelse, og fordi der i den tyske affattelse generelt er tale om sammenslutning (»Organisation«) med samme betydning som gives forening (»Vereinigung«), uden at der herved lægges vægt på en bestemt retsform. Ifølge den forelæggende ret er det ikke desto mindre tvivlsomt, om udtrykkene i den pågældende bestemmelse omfatter enhver sammenslutning af indehavere, herunder navnlig et selskab med begrænset ansvar, og om beføjelserne, der tilkommer en sammenslutning i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, til at gøre rettigheder gældende i henhold til artikel 3, stk. 1, ligeledes omfatter de rettigheder, der tilkommer medlemmer hos selskabsdeltagerne i denne sammenslutning. Disse medlemmer må betegnes som »indirekte medlemmer« af sammenslutningen.

29 Den forelæggende ret har desuden rejst spørgsmålet om, hvorvidt STV ligeledes har beføjelse til at gøre de rettigheder i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1768/95 gældende, der tilkommer indehavere eller brugsberettigede, der hverken er selskabsdeltagere i STV eller indirekte medlemmer af STV i den betydning, som er angivet i præmissen ovenfor, men som mod et vederlag lader dette selskab varetage deres interesser.

30 Hvad angår fortolkningen af artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94 og artikel 8 i forordning nr. 1768/95 har den forelæggende ret anført, at STV ikke har fremlagt holdepunkter for, at W. Jäger har foretaget en af de handlinger, der er nævnt i artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 med hensyn til de beskyttede plantesorter, der er anført i dette selskabs stævning, eller at han i det mindste har anvendt de omtvistede sorter i sin bedrift. Som følge heraf har STV kun ret til de krævede oplysninger, såfremt de pågældende bestemmelser giver ret til oplysninger fra enhver landbruger uanset omstændighederne i hovedsagen.

31 Den forelæggende ret har fastslået, at meddelelsen af de relevante oplysninger, der er fastsat i artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94, er en af de betingelser, som landbrugeren skal opfylde, for som en undtagelse at have tilladelse til at plante i denne artikels stk. 1's forstand. Som følge heraf finder den forelæggende ret, at oplysningspligten nødvendigvis forudsætter, at der er fortaget udsåning.

32 Hvad angår artikel 8 i forordning nr. 1768/95 har Oberlandesgericht Düsseldorf anført, at denne forordning som gennemførelsesforordning kun har til formål at præcisere betingelserne for anvendelsen af undtagelsesbestemmelserne i artikel 14, stk. 1, i forordning nr. 2100/94.

33 Den forelæggende ret har tilføjet, at det er korrekt, at indehaverne hyppigt vil have store vanskeligheder med at konstatere overtrædelser, der består i, at en landbruger anvender høstudbyttet af en beskyttet sort på egen bedrift som formeringsmateriale, da det ikke kan kontrolleres, om en plante er blevet frembragt ved anvendelse af såsæd af egen avl eller ved hjælp af indkøbt såsæd. En omfattende ret til oplysninger fra samtlige landbrugere vil ikke fuldstændig løse dette problem, da der navnlig i tilfælde af en negativ oplysning i mangel af kontrolmuligheder vil opstå de samme problemer for indehaveren. Desuden forekommer det den forelæggende ret »principielt [...] betænkeligt, at indrømme

et krav på oplysninger i forbindelse med forberedelsen af et betalingskrav, hvorved den, som har krav på oplysninger, herved først vil skaffe sig viden om, hvorvidt forudsætningerne for en sådan fordring overhovedet foreligger«. Normalt er det den, der gør en rettighed gældende, der i det mindste skal fremkomme med konkrete faktiske holdepunkter for, at der kan pålægges den person, der har tilsidesat denne rettighed, ansvar.

34 Oberlandesgericht Düsseldorf har under disse omstændigheder besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Kan et efter tysk ret stiftet selskab med begrænset ansvar (GmbH) være »en sammenslutning af indehavere« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i [...] forordning nr. 1768/95 [..], og kan

b) et sådant selskab også gøre rettigheder gældende i henhold til artikel 3, stk. 1, for indehavere af en sortsbeskyttelse i henhold til artikel 3, stk. 2, i den ovennævnte forordning, når disse indehavere ikke er deltagere i selskabet, men medlemmer af en forening, der på sin side er selskabsdeltager, og kan

c) et sådant selskab også (mod betaling) gøre rettigheder gældende i henhold til artikel 3, stk. 1, for indehavere af en sortsbeskyttelse i henhold til artikel 3, stk. 2, i den ovennævnte forordning, når disse indehavere hverken er deltagere i selskabet eller medlemmer af en forening, der er selskabsdeltager?

2) Skal artikel 14, stk. 3, sjette led, i [...] forordning [...] nr. 2100/94 [...], sammenholdt med artikel 8 i [...] forordning nr. 1768/95 [...] fortolkes

således, at en indehaver af en i medfør af [forordning nr. 2100/94] beskyttet sort kan forlange, at *alle landbrugere* meddeler de i de nævnte bestemmelser fastsatte oplysninger, *uanset om der er holdepunkter for*, om de har foretaget nogen af de i [...] artikel 13, stk. 2, [i forordning nr. 2100/94] opregnede handlinger med hensyn til den pågældende sort eller — i det mindste — i øvrigt har anvendt den pågældende sort i deres bedrift?«

Første spørgsmål

35 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 skal fortolkes således, at et selskab med begrænset ansvar er »en sammenslutning af indehavere« i denne bestemmelses forstand, og om dette selskab i givet fald kan gøre rettigheder gældende for indehavere, der ikke er medlemmer af dette selskab, men medlemmer af en sammenslutning, der selv er selskabsdeltager i det pågældende selskab, samt rettigheder, der tilkommer indehavere, der hverken er selskabsdeltagere i selskabet eller medlemmer af en sammenslutning, der er selskabsdeltager, men som mod vederlag har overdraget dette selskab at varetage deres interesser.

Indlæg til Domstolen

36 STV har gjort gældende, at artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 skal fortolkes vidt. Fællesskabslovgiver har nemlig bevidst undladt at præcisere den konkrete form for sammenslutning af indehavere, der er berørt, af hensyn til de forskellige forhold i medlemsstaterne. Bestemmelsen omhandler et centralt organ, der har til opgave at gøre indehavernes rettigheder gældende. Følgelig er et selskab med begrænset ansvar, der er stiftet i henhold til tysk ret, omfattet af bestemmelsen.

37 For at STV kan gøre indehavernes rettigheder i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1768/95 gældende, er det i overensstemmelse med denne forordnings artikel 3, stk. 2, desuden tilstrækkeligt, at hver indehaver har givet STV en skriftlig fuldmagt hertil.

38 I den forbindelse har STV anført, at ligesom begrebet sammenslutning skal begrebet medlemmer fortolkes vidt og omfatter også »tilknytning«. Ved tildelingen af en fuldmagt til en sådan sammenslutning er betingelsen »medlem« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 således ligeledes opfyldt.

39 Denne egenskab af medlem foreligger så meget desto mere, når indehaverne ikke kun har givet fuldmagt til en sammenslutning, der har selskabsform, men de samtidig er medlemmer af et forbund, som for sin del er selskabsdeltager i denne sammenslutning. Under alle omstændigheder vil disse indehavere være »indirekte medlemmer«, der ved oprettelsen af det forbund, de er medlemmer af, er selskabsretligt knyttet til den pågældende sammenslutning, der handler på deres vegne.

40 W. Jäger har anført, at begrebet »sammenslutning«, der er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, ikke omfatter en virksomhed som STV. Især er det åbenbart, at et selskab med begrænset ansvar ikke har »medlemmer« i denne bestemmelses forstand. Anvendelsen af udtrykket »medlemmer« viser nemlig, at fællesskabslovgiver har tænkt på en faglig interessegruppe med retsform som en sammenslutning eller en lignende struktur og ikke en juridisk og organisatorisk fuldstændig uafhængig virksomhed uden tilknytning til planteforædlernes individuelle interesser.

41 Den italienske regering har anført, at en sammenslutning af indehavere i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, ikke kan have form af et selskab, da dette er en selvstændig juridisk person i forhold til dets selskabsdeltagere, og det derfor må anses for en tredjemand i forhold til hver enkelt indehaver af sortbeskyttelsesrettigheder. Ifølge forordning nr. 1768/95 kan et sådant selskab derfor ikke overdrages rettigheder, der i henhold til artikel 14 forordning nr. 2100/94 tilkommer indehaveren.

42 Ifølge Kommissionen skal begrebet sammenslutning af indehavere, der på fællesskabsplan, nationalt, regionalt eller lokalt er etableret i Fællesskabet fortolkes vidt for at omfatte alle forskellige former for sammenslutninger i medlemsstaterne, hvilket ligeledes er grunden til, at fællesskabslovgiver bevidst har valgt af henvise til en sådan sammenslutning i generelle vendinger.

43 Kommissionen har lagt til grund, at alle former for sammenslutninger skal være tilladte, og at indehavernes rettigheder skal garanteres uanset sammenslutningens form, og har anført, at medlemmerne af en sammenslutning af indehavere kan være fysiske personer eller sammenslutninger, hvor medlemmerne er indehavere. Som følge heraf kan et selskab med begrænset ansvar stiftet i henhold til tysk ret være en »sammenslutning af indehavere« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, for så vidt angår indehavere, der ikke er selskabsdeltagere, men som er medlemmer af en organisation, der selv er en selskabsdeltager i dette selskab. Disse sidstnævnte medlemmer er indirekte medlemmer, og selskabet vil kunne gøre deres rettigheder gældende, såfremt de har givet selskabet fuldmagt hertil.

44 Imidlertid bestemmer artikel 3, stk. 2, andet punktum, i forordning nr. 1768/95 klart, at en sammenslutning af indehavere i denne bestemmelses forstand kun kan handle på sine medlemmers vegne. Heraf følger, at en sammenslutning af indehavere ikke kan gøre rettighederne fastsat i artikel 3, stk. 1, gældende for

indehavere, der ikke er selskabsdeltagere eller medlemmer, og som heller ikke er medlemmer af et forbund, der er selskabsdeltager eller medlem af denne sammenslutning.

Domstolens bemærkninger

45 Det bemærkes, at forordning nr. 1768/95, hvilket fremgår at forordningens artikel 1 og i overensstemmelse med artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94, indfører gennemførelsesbestemmelserne vedrørende de nærmere regler for håndhævelsen af undtagelsen i artikel 14, stk. 1, i forordning nr. 2100/94.

46 Ifølge artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1768/95 kan de rettigheder og forpligtelser for indehaverne, der følger af bestemmelserne i artikel 14 i forordning nr. 2100/94, ikke overdrages til andre, bortset fra retten til et rimeligt vederlag til indehaveren.

47 Som generaladvokaten har bemærket i punkt 20 i forslaget til afgørelse, omhandler disse rettigheder i det væsentlige retten til at oppebære vederlag fra landbrugerne, retten til at kontrollere overholdelsen af artikel 14 i forordning nr. 2100/94 eller bestemmelserne fastsat med hjemmel i denne bestemmelse samt retten til at få alle relevante oplysninger, efter at indehaveren har anmodet landbrugere og forarbejdningsvirksomheder herom.

48 Ifølge artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 kan disse rettigheder påberåbes af enkelte indehavere, af flere indehavere i forening eller af en sammenslutning af indehavere, der på fællesskabsplan, nationalt, regionalt eller lokalt plan er etableret i Fællesskabet.

49 Begrebet sammenslutning af indehavere er imidlertid ikke defineret i forordning nr. 1768/95.

50 Det følger imidlertid såvel af kravene om en ensartet anvendelse af fællesskabsretten som af lighedsprincippet, at ordlyden af en fællesskabsretlig bestemmelse, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med hensyn til fastlæggelsen af sin betydning og rækkevidde, normalt i hele Fællesskabet skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (dom af 19.9.2000, sag C-287/98, Linster, Sml. I, s. 6917, præmis 43, og af 11.3.2003, sag C-40/01, Ansul, Sml. I, s. 2439, præmis 26).

51 I den forbindelse fastslås, at bestemmelserne i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 har til formål at gøre det muligt for indehaverne at organisere sig på en måde, der er egnet til at gøre deres rettigheder i henhold til artikel 14 i forordning nr. 2100/94 gældende. De kan handle enkeltvis eller i forening eller de kan stifte en sammenslutning med dette formål. Disse bestemmelser overlader det til indehaverne at vælge retsformen for denne sammenslutning, der således kan have form af en forening eller et selskab med begrænset ansvar.

52 Denne fortolkning støttes af en gennemgang af de forskellige sprogversioner af artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95. Ordene, der anvendes i den danske (»sammenslutning«), engelske (»organization«), spanske (»organización«), franske (»organisation«), græske (»οργάνωση«), italienske (»organizzazione«), nederlandske (»organisatie«), portugisiske (»organização«), finske (»järjestö«) og svenske (»organisation«) version er alle tilstrækkelig generelle til ikke kun at omfatte foreninger, men ligeledes andre former for sammenslutninger, såsom et selskab med begrænset ansvar. Selv om den tyske version anvender ordet »Vereinigung« i første punktum i stk. 2 og i artikel 3, stk. 3, i forordning

nr. 1768/95, anvendes ordet »organisation« ikke desto mindre i samme forordnings artikel 3, stk. 2, andet punktum.

53 Den omstændighed, at artikel 3, stk. 2, andet punktum, i forordning nr. 1768/95 henviser til »medlemmer« af en sammenslutning af indehavere, kan forklares helt enkelt af anvendelsen af ordet »sammenslutning« og angiver på ingen måde retsformen, som denne sammenslutning skal have.

54 Hvad angår den italienske regerings argument, hvorefter en »sammenslutning af indehavere« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, ikke kan være et selskab, da dette må anses for en tredjemand i forhold til hver enkelt indehaver, bemærkes alene dels, at alle sammenslutninger, der er en juridisk person, udgør en tredjemand i forhold til indehavere, der er tilknyttet den, og at en sådan konstatering ikke kun omfatter sammenslutninger, der har selskabsform. Dels — således som generaladvokaten har anført i punkt 21 i forslaget til afgørelse — indebærer det at blive deltager i en sammenslutning, som har form af et selskab med begrænset ansvar, ingen overdragelse af rettigheder til dette selskab.

55 Hvad angår retsformen for medlemmerne af en sammenslutning af indehavere bemærkes, at artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 ikke indeholder nogen angivelser i den henseende. Da valget af retsformen for sammenslutningen imidlertid er overladt indehaverne — således som det fremgår af denne doms præmis 51 — må dette også gælde for medlemmerne af sammenslutningen. Som Kommissionen således med rette har anført, kan medlemmer af en sammenslutning af indehavere være såvel fysiske personer som sammenslutninger, hvor medlemmerne er indehavere. Heraf følger, at et selskab med begrænset ansvar stiftet i henhold til tysk ret kan være en »sammenslutning af indehavere« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, også for indehavere, der ikke er selskabsdeltagere, men som er medlemmer af en organisation, der selv er en selskabsdeltager i dette selskab. I sidstnævnte tilfælde er indehaverne indirekte medlemmer af sammenslutningen.

56 Det følger imidlertid af artikel 3, stk. 2, andet punktum, i forordning nr. 1768/95, at for at en sammenslutning kan gøre indehavernes rettigheder i henhold artikel 14 i forordning nr. 2100/94 gældende, skal sammenslutningens direkte eller indirekte medlemmer have givet den en skriftlig fuldmagt hertil

57 Det fremgår ligeledes af artikel 3, stk. 2, andet punktum, i forordning nr. 1768/95, at en sammenslutning kun kan handle på vegne af sine medlemmer og ikke i eget navn eller på vegne af indehavere, der ikke er medlemmer af sammenslutningen.

58 Første spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 skal fortolkes således, at et selskab med begrænset ansvar kan være en »sammenslutning af indehavere« af sortsbeskyttelsesrettigheder i denne bestemmelses forstand. En sådan sammenslutning kan gøre rettigheder gældende for indehavere, der er medlemmer af en anden sammenslutning, når den sidstnævnte sammenslutning selv er medlem af den førstnævnte sammenslutning. Derimod kan sammenslutningen ikke gøre rettigheder gældende for indehavere, som uden at være medlem af sammenslutningen eller af en anden sammenslutning, der er medlem, mod vederlag har overdraget sammenslutningen at varetage deres interesser.

Andet spørgsmål

59 Med det andet præjudicielle spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94, sammenholdt med artikel 8 i forordning nr. 1768/95, skal fortolkes således, at de giver indehaveren af en EF-sortsbeskyttelse mulighed for at anmode en landbruger om de oplysninger, der er beskrevet i disse bestemmelser, når indehaveren ikke har holdepunkter for, at denne landbruger med henblik på formering på marken på egen bedrift har anvendt eller vil anvende høstudbytte, som han har tilvejebragt ved på sin egen bedrift at plante formeringsmateriale af en sort, bortset fra

hybrider og syntetiske sorter, der er omfattet af denne beskyttelse, og som tilhører en af de arter af landbrugsafgrøder, der er opregnet i artikel 14, stk. 2.

60 Det bemærkes, at Domstolen i dom af 10. april 2003, Schulin (sag C-305/00, Sml. I, s. 3525), har besvaret et spørgsmål, der var næsten enslydende med det andet spørgsmål i denne præjudicielle sag.

61 I relation til nærværende dom henvises der for det første til præmis 46-69 og præmis 71 i Schulin-dommen. For det andet hvad angår artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 1768/95, som STV har påberåbt til støtte for sin fortolkning af samme forordnings artikel 8, stk. 2, bemærkes alene, at artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 1768/95 ikke pålægger landbrugerne yderligere forpligtelser, men udelukkende fastsætter regler for hvem, der skal overholde landbrugerens forpligtelser i henhold til artikel 14 i forordning nr. 2100/94.

62 På baggrund af det anførte skal det andet spørgsmål besvares på tilsvarende måde som det i Schulin-dommen stillede spørgsmål med, at artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94, sammenholdt med artikel 8 i forordning nr. 1768/95, ikke skal fortolkes således, at de giver indehaveren af en EF-sortsbeskyttelse mulighed for at anmode en landbruger om de oplysninger, der er beskrevet i disse bestemmelser, når indehaveren ikke har holdepunkter for, at denne landbruger med henblik på formering på marken på egen bedrift har anvendt eller vil anvende høstudbytte, som han har tilvejebragt ved på sin egen bedrift at plante formeringsmateriale af en sort, bortset fra hybrider og syntetiske sorter, der er omfattet af denne beskyttelse, og som tilhører en af de arter af landbrugsafgrøder, der er opregnet i artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 2100/94.

Sagens omkostninger

63 De udgifter, der er afholdt af den italienske og Det Forenede Kongeriges regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Oberlandesgericht Düsseldorf ved kendelse af 22. marts 2001, for ret:

1) **Artikel 3, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 af 24. juli 1995 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende landbrugsundtagelsen i artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse skal fortolkes således, at et selskab med begrænset ansvar kan være en »sammenslutning af indehavere« af sortsbeskyttelsesrettigheder i denne**

bestemmelses forstand. En sådan sammenslutning kan gøre rettigheder gældende for indehavere, der er medlemmer af en anden sammenslutning, når den sidstnævnte sammenslutning selv er medlem af den førstnævnte sammenslutning. Derimod kan sammenslutningen ikke gøre rettigheder gældende for indehavere, som uden at være medlem af sammenslutningen eller af en anden sammenslutning, der er medlem, mod vederlag har overdraget sammenslutningen at varetage deres interesser.

2) Artikel 14, stk. 3, sjette led, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 af 27. juli 1994 om EF-sortsbeskyttelse, sammenholdt med artikel 8 i forordning nr. 1768/95, skal ikke fortolkes således, at de giver indehaveren af en EF-sortsbeskyttelse mulighed for at anmode en landbruger om de oplysninger, der er beskrevet i disse bestemmelser, når indehaveren ikke har holdepunkter for, at denne landbruger med henblik på formering på marken på egen bedrift har anvendt eller vil anvende høstudbytte, som han har tilvejebragt ved på sin egen bedrift at plante formeringsmateriale af en sort, bortset fra hybrider og syntetiske sorter, der er omfattet af denne beskyttelse, og som tilhører en af de arter af landbrugsafgrøder, der er opregnet i artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 2100/94.

Jann Timmermans von Bahr

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. marts 2004.

R. Grass V. Skouris

Justitssekretær Præsident